

Ceramica cu decor striat de la Costișa și Deleni

Ceramica cu decor striat a constituit subiectul mai multor studii. Primul care a atras atenția asupra ei a fost N. Vlăssă¹. În 1967, K. Horedt avansează ipoteza existenței unei etape cu ceramică decorată cu striuri care ar putea sta la baza culturilor din bronzul mijlociu din Transilvania². Ulterior, P. Roman va susține că în cadrul acestei etape (orizont) pot fi surprinse diferențieri cronologice în funcție de modul de realizare al striurilor și de dispunere a lor pe corpul vaselor³.

Numărul descoperirilor din România care conțin ceramică cu striuri a crescut în ultima perioadă; există în Banat⁴, Oltenia⁵, Muntenia⁶, Transilvania⁷, cele mai estice puncte cunoscute până acum fiind Păuleni-Ciuc (jud. Harghita)⁸ și Zoltan (jud. Covasna)⁹.

Ceramică cu striuri a fost identificată în depunerile de tip Costișa de la Costișa și Deleni-Negulești (ambele în jud. Neamț)¹⁰. În așezarea de la Costișa, cercetată în anii 1959-1960, 1962, A. Vulpe a remarcat că deasupra loessului galben se afla un strat brun-gălbui cu material precucutenian, gros de cca. 0,20-0,35 m. În unele zone ale "Cetățuii" a fost surprinsă o depunere subțire, brună de cca. 0,15 m, cu material Cucuteni A₁; au fost descoperite câteva fragmente ceramice Cucuteni AB ce atestă o locuire sporadică din această perioadă. Nivelurile neolitice erau suprapuse de o depunere de culoare brun cenușie, cu grosimea variind între 0,10-0,20 m, aparținând locuirii de tip Costișa; depunerea Costișa era delimitată de cea neolitică prin aglomerări de chirpici și vetre. Urma un strat de culoare cenușiu închisă, de cca. 0,10-0,30 m, asociat cu pavaje de bolovani, ce conținea ceramică Monteoru IC₂-Ib. De exemplu, complexul Costișa identificat în secțiunile VIII-III (resturile unei locuințe Costișa, vetre - nr. 6 și 7, vase Costișa) era suprapus de pavimente de bolovani și vetre aparținând locuirii Monteoru¹¹.

În urma sondajului de la Deleni¹², a fost observat un singur nivel de locuire Costișa, de culoare brun-gălbui, a cărui grosime varia între 0,10-0,20 m.

La Costișa a fost descoperită ceramică cu decor striat care nu forma o depunere separată; provine, în mare parte, din nivelul Costișa, însă fragmente ceramice cu striuri au fost descoperite și în nivelul Monteoru, făcând parte, împreună cu ceramica tipică Costișa, din construcția unor vetre Monteoru.

Striurile apar pe vase lucrate din pastă grosieră, cu pietricele și mică în compoziție. Au fost arse în mediu oxidant având astfel culoarea brun-gălbui sau cărămizie; în spărtură sunt negre, cenușii sau cărămizii.

Există două tipuri de vase care prezintă acest decor: castroane și vase-borcan. Castroanele, în majoritate de dimensiuni mari (diametrul gurii în jur de 30-45 cm) au profilul ușor arcuit; din buză pornesc două tortițe tubulare. La câteva exemplare tortițele se află sub buză. Sunt decorate cu striuri neregulate, trasate mai adânc sau superficial, dispuse oblic sau orizontal care acoperă aproape toată suprafața vasului. Alte elemente decorative sunt proeminențele grupate câte trei sub buză și fragmente de brâu alveolat, dispuse tot sub buză. Fragmente ceramice decorate cu striuri provin și de la vase-borcan. Până acum nu am putut reconstitui vreun exemplar în întregime. Unele vase au gura strânsă; altele au gura dreaptă sau ușor evazată, gâtul marcat. Pântecul pare să fie bombat (rotunjit). Decorul constă din striuri dispuse oblic, în mod frecvent, asociate cu fragmente de brâu alveolat sub buză; este posibil ca la unele exemplare brăul să fi fost neîntrerupt. Striurile acopereau, probabil, toată suprafața vasului (fragmente ceramice care provin din partea inferioară a unor astfel de vase sunt, de asemenea, decorate cu striuri).

La Costișa și Deleni, ceramica cu decor striat a fost descoperită laolaltă cu ceramică incizată de tip Costișa: cești și amfore decorate cu triunghiuri hașurate având vârful în jos, benzi de linii incizate umplute uneori cu puncte, linii dispuse în unghi sau sub formă de "brăduț". În depunerile Monteoru de la Costișa am identificat, deocamdată, două fragmente ceramice de factură Monteoru (IC₂-Ib) decorate cu striuri. Fragmentele provin de la o stra-

chină de dimensiuni mari cu marginea evazată și de la un vas cu marginea dreaptă, pântecul bombat; ambele vase au fost lucrate dintr-o pastă fină, cu mică în compoziție, suprafața exterioară lustruită, de culoare neagră. Striurile sunt superficiale; în cazul vasului cu marginea dreaptă, ele nu acoperă decât o porțiune mică. Ceramica cu decor striat a mai fost descoperită în nivelurile IC₃ ale așezărilor de la Căndești (jud. Vrancea), Cărlomănești, Sărata Monteoru (jud. Buzău), aparținând culturii Monteoru dar, tot într-o cantitate redusă¹³.

Sucesiunea stratigrafică identificată la Costișa este importantă pentru o mai exactă încadrare cronologică a descoperirilor de tip Costișa; locuirea Costișa a fost suprapusă de o locuire Monteoru (IC₂-Ib). Se poate admite existența unei perioade de contact între comunitățile Costișa și Monteoru înainte de stabilirea pe cetățuie a acestora din urmă, încă de la nivelul fazelor IC_{4.3}-IC₃. Ipoteza ar fi susținută de descoperirea, în nivelul Costișa, unor fragmente de ceașcă având toartă cu șa și prag dar decor caracteristic ceramicii Costișa, fragmente de capace decorate cu incizii triunghiulare similare "dinților de lup", un fragment decorat cu incizii paralele verticale umplute cu puncte. Alte elemente decorative întâlnite în faza IC₃ a culturii Monteoru dar și pe ceramica de la Costișa sunt: linia incizată situată între două șiruri

de puncte, grup de linii verticale incizate între care se află împunsături alungite dispuse simetric. Decorul "dinți de lup" este prezent și pe un fragment descoperit în așezarea de la Piatra Șoimului-"Deleni". De asemenea, în așezarea de la Borlești, aparținând tot grupului cultural Costișa, au fost descoperite elemente specifice fazei Monteoru IC₃: incizii profunde triunghiulare asemănătoare "dinților de lup", torți cu un mic buton¹⁴.

Prezența decorului striat în așezările Costișa leagă grupul Costișa de manifestările culturale din SE Transilvaniei și bazinul mijlociu al Dunării. În zona Dunării mijlocii, "moda" de a ornamenta astfel vasele are o durată mai îndelungată; însă în SE Transilvaniei și V Moldovei, ceramica cu striuri apare la un anumit moment ce s-ar plasa, în termenii cronologiei relative, la nivelul descoperirilor de tip Costișa-Ciomortan, fazelor Monteoru IC_{4.3}-IC₃. Cultura Monteoru a avut contacte, la nivelul fazelor IC_{4.3}-IC₃, cu grupurile ceramicii șnurate din Slovacia și Polonia. Pe baza sincronismului Costișa-Monteoru IC_{4.3}-IC₃, ar rezulta că grupul Costișa ar fi parțial contemporan cu culturile Nitra (Slovacia), Mierzanowice (faza clasică), Strzyżów (Polonia) și, implicit, cu fazele timpurie și preclasică ale cercului cultural Aunjetitz; în date absolute ar însemna 2200-1950 cal BC.

Note

1. N. VLASSA ȘI COLAB., ActaMN 3, 1966, p. 399-410;
2. K. HOREDT, StComSibiu 13, 1967, p. 139; IDEM, ActaArchCarpat 9, 1967, p. 5-28;
3. P. I. ROMAN, SCIVA 35, 1984, 3, p. 266-274; IDEM, SCIVA 37, 1986, 1, p. 31 urm.; P. ROMAN, I. NÉMETH, SCIVA 37, 1986, 3, p. 148-232;
4. V. BORONEANT, RevMuz 8, 1971, 1, p. 5-12; GH. LAZAROVICI, *Gomea-Preistorie*, Caiete Banatica 5, 1977; F. GOGĂLTAN, Thraco-Dacica 14, 1993, p. 51-64; IDEM, Thraco-Dacica 16, 1995, p. 55-79;
5. P. I. ROMAN, Thraco-Dacica 6, 1985, p. 116-122; GH. PETRE-GOVORA, *O preistorie a nord-estului Olteniei*, Rm-Vâlcea 1995, p. 38-42;
6. V. LEAHU, *Cultura Tei*, București 1966, p. 87-125; I. CHICIDEANU, Chronica Valachica 5, 1973, p. 27-41; IDEM, SCIVA 22, 1977, 225-238;
7. N. VLASSA ȘI COLAB., op.cit., n. 1; K. HOREDT, op.cit., n. 2; P. I. ROMAN, op.cit., n. 3; H. CIUGUDEAN, *Epoca timpurie*

- a bronzului în centrul și sud-vestul Transilvaniei, BiblThrac 13, 1996, p. 110-112;
8. Z. SZÉKELY, Aluta 2, 1970, p. 71-88; IDEM, SCIV 22, 1971, p. 387-400; Zs. SZÉKELY, *Perioada timpurie și începutul celei mijlocii a epocii bronzului în sud-estul Transilvaniei*, BiblThrac 21, 1997, p. 55-58;
9. V. CAVRUC, G. CAVRUC, Angustia 2, 1997, p. 157-172; V. CAVRUC, Thraco-Dacica 18, 1997, p. 97-133; IDEM, Angustia 4, 1999, p. 13-41;
10. Deleni reprezenta un grup de case situat în marginea satului Iapa; satul Iapa a fost înglobat satului Negulești, com. Piatra Șoimului;
11. A. VULPE, Dacia N.S., 5, 1961, p. 105-122; A. VULPE, M. ZAMOȘTEANU, Materiale 8, 1962, p. 309-316;
12. Sondajul a fost efectuat de A. Vulpe în 1964;
13. A. OANCEA, CAMNI 2, 1976, p. 219;
14. M. FLORESCU, Dacia N.S., 14, 1970, p. 55-61.

Lista figurilor/List of figures

Fig. 1. Costișa-ceramică.

Fig. 2. Costișa-ceramică. Scara 1/4.

Fig. 3. 1-4. Costișa-ceramică. 5-10. Deleni-Hegulești-ceramică. Scara 1/4.

Fig. 1. Costișa-pottery.

Fig. 2. Costișa-pottery. Scale 1/4.

Fig. 3. 1-4. Costișa-pottery. 5-10. Deleni-Hegulești-pottery. Scale 1/4.

ABSTRACT

The Pottery Decorated in the Besenstrich Style from Costișa and Deleni

The archaeological research in the Costișa culture settlements - Costișa and Deleni-Negulești, revealed an nomerouse potsherds decorated in so-called Besenstrich style; there are two main types of vessels: bowls and sack-shaped pots. Costișa and Deleni are the most eastern discoveries of this kind of pottery.

Anca Popescu

Profesoară

Str. Gh. Șincai, nr. 9 bl. 3, sc. B, sector 4, București

Tel: 094/218110

Fig. 1. Costișa-ccramică.

Costișa-pottery.

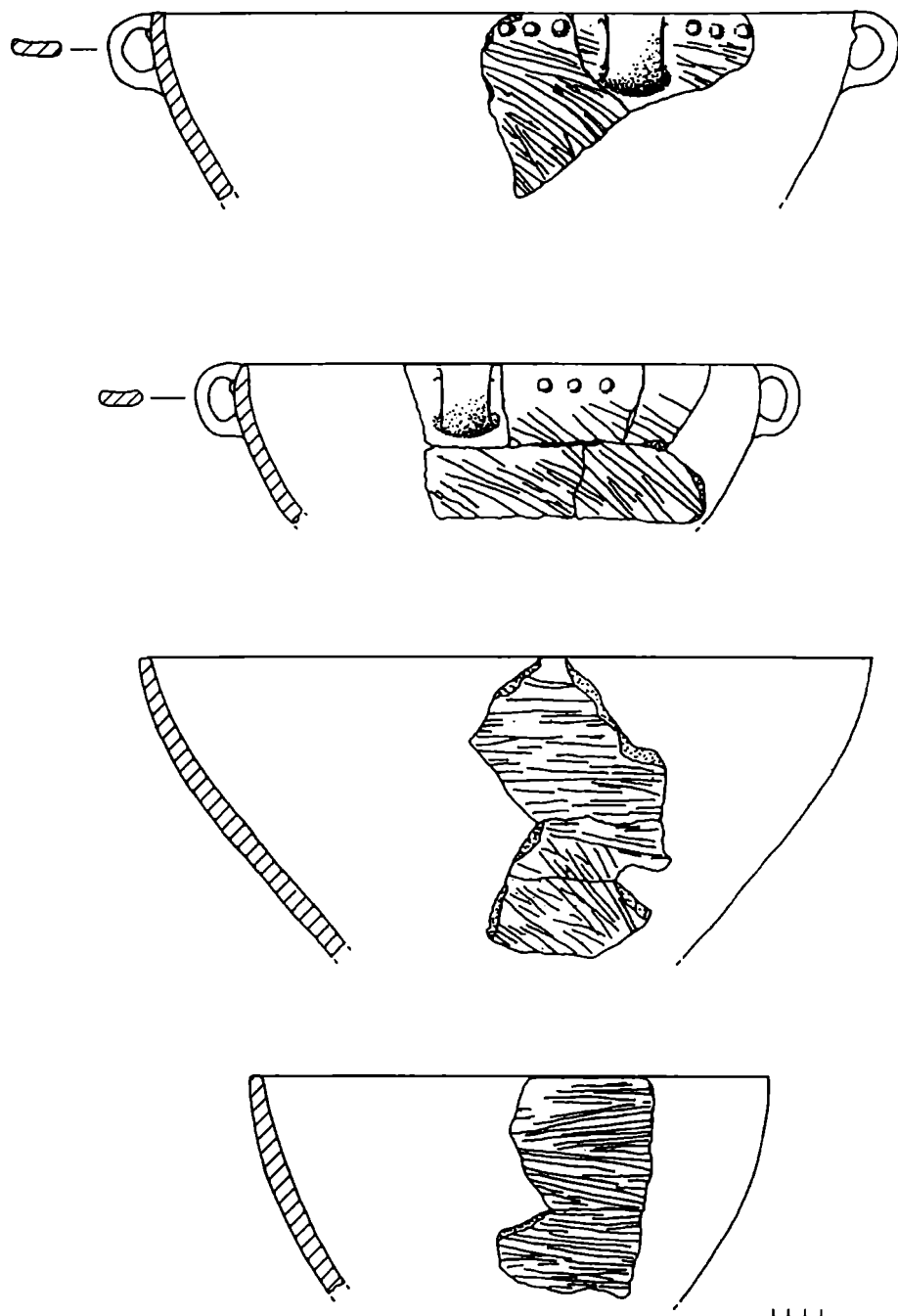

Fig. 2. Costișa-ceramică. Scara 1/4.

Costișa-pottery. Scale 1/4.

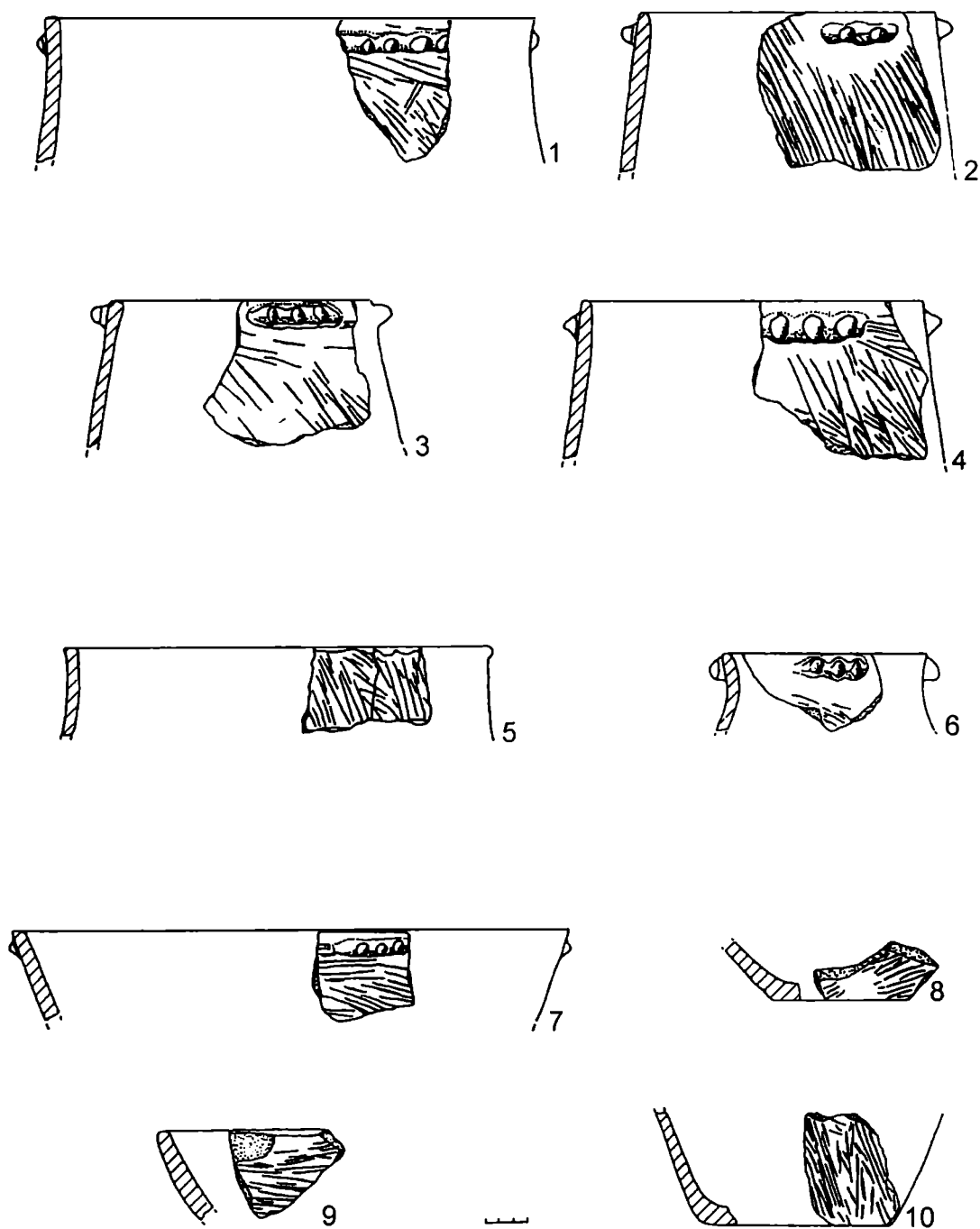

Fig. 3. 1-4. Costișa-ceramică. 5-10. Deleni-Hegulești-ceramică. Scara 1/4.

1-4. Costișa-pottery. 5-10. Deleni-Hegulești-pottery. Scale 1/4.